
ПРОГЛААС

Издание на Филологическия факултет
при Великотърновския университет “Св. св. Кирил и Методий”

кн. 1, 2007 (год. XVI), ISSN 0861-7902

ПОЕТЪТ И ВРЕМЕТО

Поетите, времената, традициите. Петър Алипиев. Изследвания, материали, спомени. Библ. „Позиции”, В. Търново: Унив. изд-во „Св. св. Кирил и Методий”, 2007.

Малко е да се каже, че сборникът „Поетите, времената, традициите. Петър Алипиев. Изследвания, материали, спомени” събира докладите от проведената през май 2006 г. във Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий” национална научна конференция „Петър Алипиев и неговото поколение в литературата”. Малко е, защото този сборник не само събира позициите, заявени по време на конференцията, но и сам застава в позицията на авторитетно издание, което говори за „поетите, времената, традициите” с гласа на архивите, спомените, личните кореспонденции, снимките... – от позицията на миналото. Затова и не е случайно, че изданието е включено в библиотека „Позиции”, чиято цел е да персонализира литературното ни минало и да утвърди имената му – факт са изданията, посветени на Васил Попов, Йордан Вълчев, Димо Кьорчев. Сборникът за Петър Алипиев е поредният, чиято цел е да почете личността (повод е 75-годишнината от рождението на поета), но и да проблематизира явления и процеси от новата ни литература, да улови социокултурни и естетически динамики, да разгърне картата на вече разиграни идеологически и политически сюжети, да надзърне в хронологията на литературата откъм имената и поколенските модели, да разколебае/наложи периодизационни схеми и да очертае ментални нагласи.

Първата част на сборника „Контекстът. Традиции” представя опит да се уясни рамката на „поетическото поколение”, да се инвентаризират

имената и естетическите пристрастия на „десетилетието на 60-те години на 20. век”, за да се види мястото на поета Петър Алипиев сред тях.

В своята статия „Името на поколението – имената на личностите” Пламен Дойнов проблематизира не само името на поколението („поколението, младо и талантливо”, „поколението Башев–Левчев”, „поколението на Априлския пленум”, „поколението от 56-та година”, „поколението на 60-те”, „априлските поети”...), но и имената, влизащи и излизащи от личностните списъци. Идеологическите наслагвания, а впоследствие и желанията за идеологически отбягвания (след 1989 г.) предпоставят и основния извод, че „всяка личност задава границите на своето поколение”. „Така, без преднамерено и неисторично да променяме името на априлското поколение, всъщност го освобождаваме от непрозрачната му идеологическа обвивка и го анализираме в персоналистична перспектива, реабилитирайки както личностите, така и литературните текстове, които го изграждат”, настоява Пламен Дойнов. Самият Петър Алипиев е „асоцииран член на поколението”, ту присъства, ту отсъства от списъците с имената, представящи априлската поетическа общност.

Въпросът „възможна ли е позиция, която да съотнася ехото на днешните конфликтни противопоставяния с увереността, че не може да има исторически разказ без договореност с миналото” поставя и Виолета Русева. Вероятен отговор дава времето на 60-те, което според авторката само „разпилява възможността да четем стиховете на тези поети като духовна биография на едно поколение”, а причините са видими: различие на почерци, изкази, биографични сюжети.

Откъм позицията на различието, но и на близостите спрямо традицията, изгражда своите „кратки бележки” Владимир Янев. Той изказва тезата, че лириката на Петър Алипиев се съотнася към традицията, но и сама поставя традиция: Петър Алипиев „разкрива култура и ерудиция, насочващи към полагане в определена линия на поезията ни. Бих я нарекъл условно и приблизително – „природническа”, за да я противопоставя на откровено емоционалната и откровено метафизичната линия”. Доказателства Вл. Янев черпи от стремежа на поета към „природното и вещното, от микроскопския поглед към познатото”.

Пристрастието към познатото, единично-частното, детайлното е код, през който може да бъде четена поезията на Петър Алипиев. Тая теза доразвива и Михаил Неделчев в „Името, имената. Етюд за поезията на Петър Алипиев”. Констатирайки неочакваната – според логиката на общите

стилови характеристики – наситеност на поезията на Петър Алипиев със собствени имена, ученият разглежда този стремеж към номиниране като могъща опора „срещу свлачищата на всеобщата загуба на смисъл, срещу хаоса на значенията”. Собствените имена, разгърнати генеалогически по линията Атанас Далчев – Петър Алипиев – Иван Цанев, са подстъп към разбирането на изкуството като място, на което се срещат уникалното и общото, конкретното и абстрактното, единичното и видово-специфичното и – не на последно място – място, на което тържествува смисълът. Изкуството, което „ни помага да говорим” – една важна формулировка, отнесена към времето на 60-те. Изкуството, което ни позволява да преживяваме емоционално света – едно Петър-Алипиево внушение.

Близи в посоката на изложение са текстовете на Дора Колева и Надежда Александрова. Диалогът Атанас Далчев – Петър Алипиев е разгърнат чрез конкретни наблюдения върху стихотворения на поетите. Не на различията, а на духовните близости се опира и статията на Гургина Кръстева. „Паролата Алипиев” са всъщност няколко Алипиеви стихотворения, с които – по признанието на Иван Цанев – „се „разпознавахме” и станахме „братя во изкустве”.

Втората част на сборника – „Литературната личност”, включва текстове, които носят пристрастието на спомена, приятелския жест, изповедта на личното: Антоанета Алипиева „Това, което видях и научих от него”, Иван Радев „Редакторът Петър Алипиев и две неиздадени повести” (разкриват се отношенията Петър Алипиев – Йордан Вълчев, като се публикува тяхна кореспонденция), Петер Юхас „Грехът на Петър Алипиев”, Сава Василев „За смъртта на една птица и на едно стихотворение”, Марин Георгиев „На брега на младостта”, спомени на Милко Коларов, Петър Стойков и др.

Третата част на сборника – „Архивът”, съдържа непубликувани до момента кореспонденции, част от архива на Петър Алипиев, който семейството на поета предостави на Великотърновския университет „Св. св. Кирил и Методий”. Включените в подборката писма (от М. Арнаудов, П. Динев, Г. Цанев, Б. Ничев, Кр. Куюмджиев, Цв. Стоянов, Ат. Далчев, Ал. Геров, А. Германов, Н. Хайтов, В. Петров, Ст. Илиев) разгръщат отношения, културни напрежения, мнения, допълват картината на един интензивен духовен живот.

Частта „Полемики” представя изказванията на участниците в дискусиата, провела се по време на конференцията „Петър Алипиев и не-

говото поколение в литературата”, тук е и рецензията на Антония Велкова-Гайдаржиева за книгата на Антоанета Алипиева „Българската поезия на 60-те години на 20. в.”

Сборникът „Поетите, времената, традициите. Петър Алипиев. Изследвания, материали, спомени” е разнопосочен, невъзможно удържим в границите на едностранчивите квалификации. В него намират място отломки от различно време с различни имена. Различни са и перспективите, от които може да бъде четено написаното/казаното. Факт е обаче, че днес има необходимост от подобен тип издания, които смело да обсъждат и да оценяват периодите и имената от недалечното ни (но вече достатъчно отдалечено) минало, а същевременно да инвентаризират и архива му, за да (опитат да) подредят литературно-историческия разказ – фрагментите от най-новата ни литература. Ето защо всеки приносен момент на този сборник може (и трябва) да бъде търсен в тази посока.

Илиана Павлова